

~~5751~~

2752

Jul - 4727

ARHIVELE STATULUI IAȘI
BIBLIOTECA
Nr. 42752

Inv. 42752

5751

GH. UNGUREANU

*Mata-Mivelor
Statului
sm. 10
Pugmeanu
12/10/950*

CÂTEVA DATE INEDITE DESPRE
FAMILIA ȘI VIAȚA POETULUI
VASILE ALECSANDRI

ARHIVELE STATULUI IASI
BIBLIOTECA
Nr. *4 2752*

Dm. 472

I A Ș I
COLECȚIA «CETATEA MOLDOVEI»
1943

CÂTEVA DATE INEDITE DESPRE FAMILIA ȘI VIEȚA POETULUI VASILE ALECSANDRI

Cercetătorii de până acum ai vieții poetului dela Mircești n'au făcut prea multă lumină în ceea ce privește trecutul familiei Alecsandri; din această cauză mai sunt încă în circulație afirmațiile fanteziste sau de-a-dreptul calomniatoare lansate de unii și alți, fie din neștiință, fie din răutate.

V. Alecsandri, în „Suvenire din viața mea“, afirmă că „familia mea este originară din Veneția; pe timpul când această republică era în strălucire, un străbun al meu, om cu inimă îndrăzneată și cu spirit cavaleresc se puse cu a lui spadă în serviciul Țării, se căsătorii cu o Româncă și deveni obârșia familiei Alecsandri“.

El chiar credea în această romantică genealogie și aștepta — în zadar însă — cercetările în această direcție pe care le făcea prietenul său la Veneția, Al. Papadopol Calimah.

Evident poate nu avea de unde să știe trecutul familiei sale; tatăl său, vornicul Vasile Alecsandri, rămăsese orfan de tată la vârsta de un an sau doi. Mama lui, deasemenea, nu trăi mult; documentele nu ne-o arată. Crescut de rude sau poate chiar de străini, nu avea de unde să știe câtuși de puțin despre înaintașii săi. Și, apoi, ne întrebăm, câți astăzi își cunosc înaintașii mai în sus de bunici? Acest cult al strămoșilor este atât de neglijat în familiile noastre, încât am avut deseori ocazia să constat că unii nu știu cine au fost bunicii. Sunt împrejurări când, legitimi fiind, copiii ajungând mari, nu-și cunosc părinții sau familiile lor.

Lanțul genealogic pe care vrea să-l facă un cercetător¹ cu acel postelnic Alecsandri din timpul lui Ion Tomșa (1630, Muntenia) nu are nicio verigă documentară.

Candidând la domnie în 1859, adversarii pentru a-i șubrezi situația și a-l descredita, au scos un pamflet, anonim, de o evidentă factură jidovească, în care se spunea că s'ar trage dintr'un bunic jidov. Altul, de nație jidovească², a afirmat că Alecsandri a fost „fiul lui Isac, jidan din Triest“.

În 1892 se tipărește la Iași, cu o prefață analitică de Gh. Ghibănescu, manuscriptul găsit la familia Sion, intitulat pompos: „*Arhondologia Moldovii*“, a paharnicului Constantin Sion. Acest bătrân răutăcios și invidios arată³ că poetul nu s'ar trage din adevărata familie Alecsandri, ci dintr'un jidov botezat Mihalachi Botezatu „jidov din târgul boilor din Iași, care au trăit până pe timpul lui Ioan Sturza Vodă“ și că a fost „stolnic la Sf. Spiridon“.

Pot fi adevărate numai în ceea ce privește numele de botez al bunicului poetului, adică *Mihalachi* și că a fost funcționar la Sf. Spiridon din Iași.

Restul sunt invenții răutăcioase și pot fi luate în considerație tot atâta cât pot fi și datele istorice ale familiei Sion, alcătuite după documente falsificate de bătrânul paharnic, care vrea să pară un om cinstit. Am avut ocazia să văd originalele acestor documente falsificate cât și copiile lor la Arhivele Statului. Din alte cercetări am constatat că bătrânul paharnic nu erta pe nimeni cu care ar fi avut un cât de mic conflict și îndată își vărsa veninul în manuscriptul lui unde scria — necontrolat de nimeni — mahalagisme și calomnii la adresa familiei aceuia cu care avea ceva de împărțit.

În felul acesta credea că se răsbună. Pe acel Mihalachi Botezatu — pe care în zădar vroia regretatul profesor N. Iorga⁴ să-l scoată dacă a fost botezat măcar din altă nație decât cea jidovească, paharnicul îl face să trăească până pe timpul lui Ioan Sandu Sturza Vodă (1822—1828), în timp ce tatăl poetului, vornicul Vasile Alecsandri, rămăsese fără tată încă din anul 1793, adevăratul Mihalachi Alecsandri murind la 1793.

1. Al. I. Dimitrescu, Despre V. Alecsandri, Buc. 1905.

2. Marco Canini, La verità sulla questione dell'Israeliti in Rumania.

3. Op. cit., p. 6-8.

4. N. Iorga, Istoria Lit. rom, veac. XIX, II, 50.

Insfârșit H. Sanielevici¹ susține afirmația paharnicului Sion bazându-se pe „tipul semitic“ al poetului.

Mare dreptate are Elena Rădulescu-Pogoneanu când afirmă²: „Această stăruință în timpul din urmă, în presă, de a arăta pe Alecsandri ca fiind de origine evreiască, precum și pătimașa și nedemna campanie mai veche împotriva sa acuzându-l că a falsificat poeziile populare culese de el, par a fi o replică a iudaismului la antisemitismul marelui poet“.

Cercetări mai serioase asupra familiei poetului s'au făcut de către Sever Zotta, fostul director al Arhivelor Statului din Iași; dintr'o eroare de citit, *Mihalache Alecsandri*, bunicul poetului, devine *Mihalache Alecsandru*, (î aruncat deasupra a fost citit u) eroare care pune un semn de întrebare dacă acesta face parte din familia Alecsandri.

De oarece acest lucru este foarte interesant pentru cercetările noastre, adică a ști precis cum l-a chemat pe bunicul lui Alecsandri, am cercetat atât „foaia calităților“ din dosarele de cancelarie ale Arhivelor Statului, cât și Arhiva dela Sf. Spiridon și am constatat că pretutindeni bunicul poetului nu e scris decât *Mihalachi Alecsandri*. În foaia de calități a Arhivelor Statului terminația *dri* dela Vasile Alecsandri scris de aceeași mână, este la fel scrisă cu *dri* dela *Mihalache Alecsandri*.

Cercetând și alte condici și dosare am constatat că nici într'un loc nu am găsit Alecsandru³ ci numai Alecsandri. În luna Septemvrie 1783, tânărul Mihalachi Alecsandri, este primit în slujba de sameș la Epitropia Sf. Spiridon din Iași, în locul sameșului Enachi⁴, cu 40 lei pe lună; în 1784 Mihalache Alecsandri arendează dela Epitropie, pe lângă funcțiunea de sameș, venitul păhărniceii; din 1784—1785 o dughiană a Epitropiei

1. H. Sanielevici, *Literatură și știință*, Buc. 1930, p. 127.

2. Elena Rădulescu Pogoneanu, *Vasile Alecsandri*, vol. I. Craiova, 1940, p. 11. nota 8.

3. La Iași a fost și familia Alecsandru; un *Iordachi Alecsandru* vtorii comis „în 1821 a fost în Basarabia și acolo s'a însurat sfătuit de neprieteni“; un *Grigore Alecsandru* sărdar era în slujba divanului la 1838 și era însurat cu fata banului Chirica; jnicerul *Apostol Alecsandru*, însurat cu Marta, are un copil *Nicolae Alecsandru* născut la Iași în 1836; nicăeri însă nu vedem legături de familie între aceștia și familia Alecsandri (Arhivele Statului Iași, Fond Mitropolie. Mărturii mitricale 1836).

4. Arhiva Sf. Spiridon Iași, Sama epitropiei pe anii 1781—1823, Condica 2.

o ține un *Alecsandri vutcariul*, alături de Nicola abageriul, Dima horelcariul. Acest *Alecsandri vutcariul*, nu mai apare în condica din 1785; bănuiesc să fi fost un bătrân, poate primul *Alecsandri* venit la Iași; dugheana lui o ia altul în 1785.

Mihalache *Alecsandri*, în anii următori, fiind tot sameș, cumpără când venitul păhărniceii, când Cotnarii, când Borșa. În această condică de câte ori l-am găsit, nu e scris decât *Mihalachi Alecsandri* și l-am găsit nu de două ori — cum s'a spus

1792 Mai 8
 puha' re ca' p'au' casar M. k'om'as
 pe s'om'ia'z'ă' k'aj'it' ca' d'aj' a' k' d' s' a
 . *Intin Dumnealor tinzala'lor ale:*
 ca'p'or' k'om'ia' , k' p'ez'z'ar' d'ea
 c'at'a.

Adresa de pe scrisoarea trimisă către „cinstit dumnealui Mihalache *Alecsandri* cămăraș cu părințască dragoste la Iaș” 1792 Mai 8.

— ci de peste 14 ori. În 1791 venitul păhărniceii îl ia *Căpitanul Alecsandri*¹ cu 200 lei, iar în același an, *Mihalachi Alecsandri*² ține Borșa și era și sameș.

În anul 1790³, *Mihalachi Alecsandri* este „*Camaraș de*

1. Aceeași condică, fila 104.

2. Ibid., fila 104 verso.

3. Arhivele Statului Iași, Tr. 1788 op. 2039 dos. 241 fila 90 verso, 1790 „Hârtie din partea Epitropilor M-rei Sfântului Spiridon prin care dase cu bezmân lui *Mihalachi Alecsandri*, biv *camaraș de izvoade*, 7 stânjini din lungul locului ce are M-rea dela Gheorghe Cătăreș ispravnic de aprozi în mahalaca sârbească de unde au fost cișmea seacă”.

izvoade" și îndată i se dă și rangul de sulger. Moartea îl găsește în plină activitate; dela Septembrie 1793 nu-l mai găsim. Socotelile îi rămân foarte încurcate; unii recunosc datoriile față de raposat, alții nu, astfel că rămâne asupra casei sale o datorie de 10.008 lei¹.

Dar nu numai în Iași acest Mihalachi era cunoscut cu numele lui de Alecsandri. Intr'o ladă cu hârtii dela Sf. Spiridon Iași, pe care nu le-am dovedit să le caut pe toate din cauza murdăriei în care se găesc, am găsit o scrisoare a egumenului Gherasim dela „Precista" din Roman, către „*Cinstit dumisale Mihalache Alecsandri cămăraș, cu părințască dragoste*" din anul 1792 Mai în 8. Scrisoarea începe cu: „*Hristos anesti și cu părințască dragoste mă închin*". Egumenul îi cere să caute „o scrisoare" a unor dugheni, scrisoare pe care o bănuia în arhiva Epitropiei. Rezultă că Mihalache Alecsandri era o persoană de mare încredere a epitropiei de vreme ce i se încredințase „izvoadele"² și totodată o persoană bine cunoscută.

Rămâne deci stabilit că acest Mihalache nu a purtat niciodată numele de Alecsandru, întrucât îl găsim în documente numai cu numele de Alecsandri.

Un document³ găsit în arhiva Mitropoliei de curând depusă spre păstrare la Arhivele Statului, ne ajută să precizăm acum și originea etnică a familiei Alecsandri. Iată documentul:

„Cu filască plecăciune închinându-mă, sărut driapta blagoslovitoare Inalt Preasfințel Voastre. Având a trimite doi copii la corposul învățăturii din Petersburg, pe lângă alte documenturi și dovezi că sânt dreptii fii ai mei și feciori de dvoreni, care le-am și gătit, îmi mai cer și mitrică că eu sânt născut din părinți legiuți și pravoslavnici, și fiind dar născut în Moldova la orașul Ești, la anul 1780 din părinți pravoslavnici, tatăl meu medelnicerul Alecsandru Alecsandri, de nație grec

1. Pentru această datorie se ia înapoi casei răposatului o parte din locul dat de dante de către Epitropie în 1794 Octombrie 26. (Arhiv. Stat Iași, Tr. 1788 op. 2039 dos. 241 fila 90 verso. act din 28 Oct. 1794).

2. O curioasă coincidență: Mihalachi Alecsandri a fost „camaraș de izvoade" la Sf. Spiridon, fiul său Vasile Alecsandri în 1849 „Arhivist al Statului" iar fiul acestuia, poetul Vasile Alecsandri, arhivist al Statului în 1850; trei generații de arhiviști.

3. Arhivele Statului Iași, mapa familiei Alecsandri.

și din legiuță soția sa Eleana, botezat de medelnicerul Iordache Pascal la biserica Sfântului prooroc Ilie, de preotul Vasile Mustea ce era duhovnic au cetit când m'au botezat. Pentru aceasta plecat rog pe Inalt Preasfinția Voastră ca să porunciți

și să gătați întru botez și soția sa Eleana
 a cărei soție s'au botezat la biserica Sfântului prooroc Ilie!

cu toată încredința și întru
 botez și soția sa Eleana, botezat de medelnicerul Iordache
 Pascal la biserica Sfântului prooroc Ilie, de preotul Vasile
 Mustea ce era duhovnic au cetit când m'au botezat. Pentru
 aceasta plecat rog pe Inalt Preasfinția Voastră ca să porunciți
 și să gătați întru botez și soția sa Eleana a cărei soție
 s'au botezat la biserica Sfântului prooroc Ilie!

11. Martie 1835. Chișinău. Iordachi Alexandri

Scrisoarea lui Iordachi Alecsandri către Mitropolitul Moldovii pentru a-i da un act de naștere. 1835.

la Consistorie de a mi să face metrica după forma ce să păstrează acolo și a să da Elencuții ca să mi-o trimată, rămâind cu toată supunerea a Inalt Preasfinției Voastre fiu sufletesc și plecată slugă.

11 Martie
 1835 Chișinău

Iordachi Alecsandri¹

1. Despre acest Iordachi Alecsandri vezi Sever Zotta. La centenarul lui Vasile Alecsandri, Iași, 1921, p. 49 și spîța dela urma acestui studiu. Metrica s'a eliberat cu nr. 186 din 27 Mart 1835.

Deci acest Alecsandru Alecsandri, care în 1791 la Iași arenda venitul păhărniceii dela Sf. Spiridon, căpitanul, căsătorit cu Elena căpităneasa care la 1801 împărția averea fiilor săi printre care și acest Iordachi, era de nație grec. Legătura de rudenie a spatarului Vasile Alecsandri, tatăl poetului cu acesta se vede clar din documente, unde acesta este arătat ca „moș”¹ al spatarului, iar în altele spatarul Vasile Alecsandri era „nepot”² unei surori a lui, Catinca.

Ce rudă era tatăl spatarului Vasile Alecsandri cu acest Iordachi Alecsandri? Sion spune în Arhondologie că luase de soție pe sora acestuia și că apoi și-a schimbat și numele. Date evident greșite. Nu se cunoștea până acum soția acestui Mihalache Alecsandri. Intr’o condică³ a Mitropoliei „*pentru strângerea banilor la zidirea bisericii mari, 1833*”, spatarul Vasile Alecsandri este trecut cu suma de 500 lei. În pomelnic trece cu mâna lui;

„*Vil: Vasile Alecsandri, Elencu cu fil lor.*

Morți: Mhalache, Teodosica, Eleana, și tot niamul”.

Reiese că soția lui Mihalache era *Teodosica* iar Elena nu poate fi decât soția bunicului lui Alecsandru Alecsandri, căpităneasa Elencu Alecsandri. La împărțirea averii făcută în 1801 de căpităneasa Elencu Alecsandri sunt trecuți următorii fii:

Iordachi, Neculai, Mărtoara, căsătorită cu *Cuza*, și *Costantin*; ar fi trebuit să fie trecută și această *Teodosică* dacă era soră cu Iordachi Alecsandri, căci ea trăia; la 1802, „*văduva Alecsandroaia*”³ — bărbatul ei murise la 1793 — se judeca cu biserica Sf. Ilie pentru un loc de lângă biserică. Această „*Alecsandroaie*”, bunica poetului, nu putea fi soră cu Iordachi întrucât nici un document nu o pomenesc. Rămâne deci că Mihalache Alecsandri a fost frate cu acest Iordache Alecsandri, fii ai aceluși Alecsandru Alecsandri căpitan, apoi medelnicer și al soției

1. Arhivele Statului Iași, Tr. 1765 op. 2014, dos. 918 fila 4: „Spatarul Vasile Alecsandri, vechil moșului său titularnic sovetnic Gheorghe Alecsandri”. Vezi și Sever Zotta, op. cit., p. 49-52.

2. Ibid., dosar litera A, 34; spatarul Vasile Alecsandri nepot Catincăi Alecsandri, soră cu Iordachi Alecsandri.

3. Arhivele Statului Iași, Tr. 1788 dos, 1378. „Biserica Sf. Ilie cu megieși pentru un loc. Printre megieși era și „*văduva Alecsandroaia*” pe care o reprezintă într’un proces la 1854” fil spatarului Vasile Alecsandri anume Iancu și Vasile (poetul).

acestuia Ileana ; Mihalache murind la 1793, nu-l mai găsim trecut la împărțeala din 1801. Dealtfel numai așa ne putem explica, cum locul și casa lângă biserica Sf. Ilie, cumparate de Alecsandru Alecsandri, ajung—prin moștenire—la strănepoții acestuia : Iancu, și Vasile Alecsandri (poetul). Pentru a-și mări desigur moștenirea atât Mihalache cât și fratele Alecsandru mai cumpără loc tot pe ulița sârbească lângă biserica Sf. Ilie, unde își aveau așezarea părintească încă din 1780.

Venirea acestor Alecsandri la Iași se pare a fi din Galați; la 1783¹ „venitul Galaților“ de pe locul ce-l avea M-rea Sf. Spiridon danie și se descărca cheresteoa s'a dat unui Alecsandri, din Galați; în arhiva tribunalului Covurlui am găsit multe dosare privind pe diferiți Alecsandri din Galați² Mănăstirea Sf. Spiridon din Iași având locuri și diferite afaceri în Galați, le lua diferiți, printre care și membri din familia Alecsandri, dintre care unii au venit în Iași unde îi vedem tot timpul în legătură de afaceri cu Sf. Spiridon; și locul de casă și-l cumpără tot alătura, pe ulița sârbească lângă biserica Sf. Ilie, foarte aproape de Sfântul Spiridon.

+ * +

Când s'a născut poetul Vasile Alecsandri ? Chestiunea a fost discutată mult și nu s'a putut stabili o dată precisă în lipsa unui act de naștere. Pe lângă datele cunoscute, 1819 și 1821 o „mărturie de mitrică“ scoasă în 1835 dela Mitropolia Moldovei ne dă data de *14 Iunie 1818*; iată actul pe care l-am găsit printre hârtiile răzlețe depuse spre păstrare la Arhivele Statului.

1. Arhiva Sf. Spiridon, Sama Epitropiei, condica nr. 2, 1782—1823.

2. La 1837 un *Mane Alecsandri* (dos. 5 (1837); în același an *Hagi Enache Alecsandri* se judecă cu răzeșii din Oancea p. moște (dos. 46/1838); același cumpără în 1838 niște pământ dela Vasile Caligari (dos. 47/1838); în 1839 Hagi Smaranda se judecă cu Enache Alecsandri pentru moștenire (dos. 46/1839); în 1840 *D. Alecsandri* se judecă pentru un loc (dos. 59/1840); în 1845 *Sultana soția răposatului Alecsandri* cu fiica sa Tarsița se judecă cu ginerele Enache Hristea (dos. 59/2845); *Vasile Alecsandri* se judecă la 1850 cu falitul Neculaț Teodoru pentru avere (dos. 22/1850); Iancu Alecsandri are proces cu moșia Folteștii (dos. 136/1856); C. Negri vinde în 1857 moșia Mânjina lui *Hristofor Alecsandri*; (dos. 31/1857); în 1859 *Iancu Alecsandri* vinde un loc (dos. 92/1858); ni 1859 apare iarăși Enache Alecsandri (dos. 312/1859) *Ioan Alecsandri* la 1856 (dos. 99/1856); *Stamate Alecsandri* la 1851 cumpără un loc (dos. 8/1851); și vornicul Vasile Alecsandri cumpără la 1849 moșia Chetrosul (dos. 37/1849).

Mărturie de mitrică

Prin care se face știut duhovniceasca Decăsterie a Mitropoliei Moldovii că după încredințarea ce s'au luat prin sprafcă, s'au aflat pentru dumnealui Vasile Alexandri că la anul 1818 luna Iunie 14 s'au născut în târgul Bacăului, din pravoslavnicii legiuiiții săi părinți, dumnealui spatarul Vasile Alecsandri cu soția sa Elena născută Cozoni, căruia atunci prunc, lucrările sfântului botez în drept slăvitoarea noastră credință, după așezământurile sfintei și marea biserică a răsăritului, i s'au săvârșit de preotul Ioan dela biserica Precista din arătatul târg, la 22 a aceleiași luni Iunie, iar nași i-au fost moșul său, dumnealui Mihalachi Cozoni. Drept aceia, spre încredințarea nașterii și a botezului în pravoslavie a numitului Vasile Alecsandri, fiind mai sus pomeniților săi părinți, i s'au dat această mitrică deasupra cu iscălitura Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovii și cavaler I. I. Veniamin, iar glos adevărită cu punerea peceții și cu iscăliturile členurilor acestii Dicasteii¹. 1835. Iulie 12, No. 333.

Pe dosul acestei hârtii este scris de tatăl său:

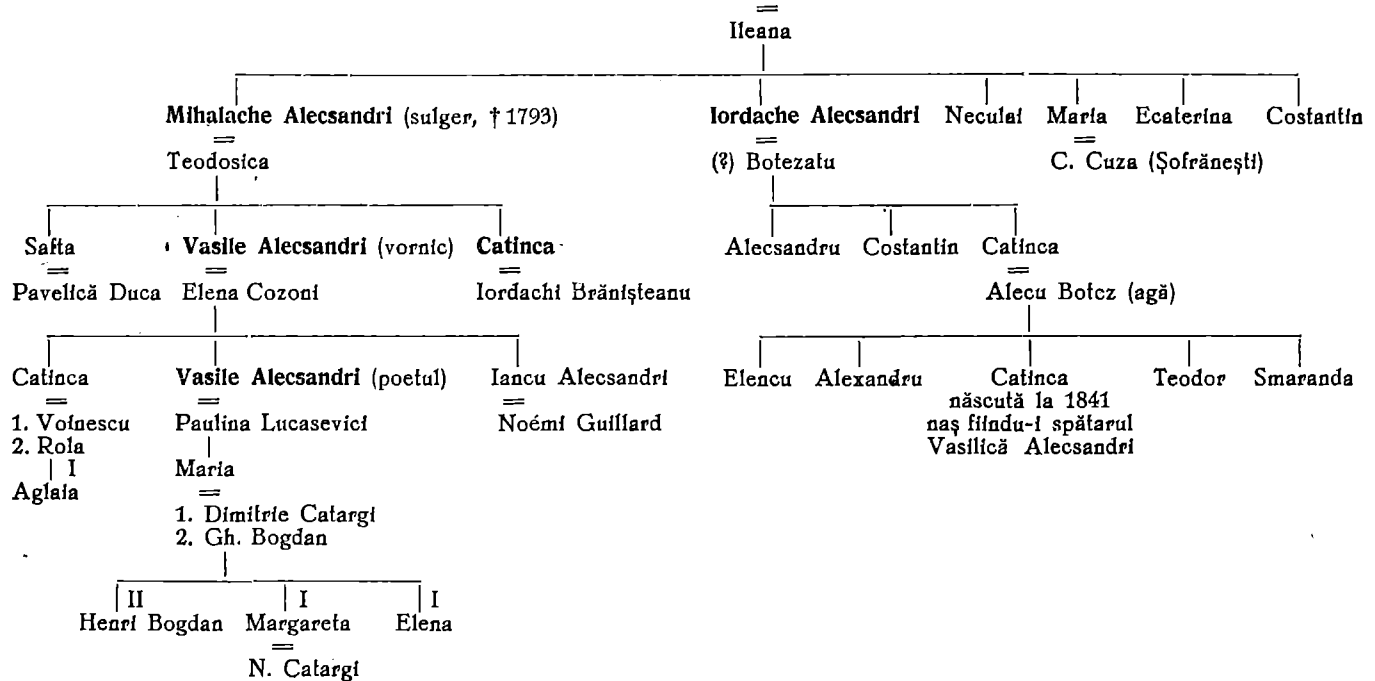
„Vasilică este născut la 14 Iunie 1818 în târgul Bacăului, botezat în lege pravoslavnică de preotul Ioan dela biserica numită Precista din Bacău ; iar nănaș i-au fost moșul să Mihalache Cozoni. Părinți : Spatarul Vasile Alecsandri, mama spătăreasa Elenco Alecsandri, născută Cozoni“.

La 12 Iulie 1836 Grigore Cuza scoate pentru nepotul său Neculai Docan o asemenea „mărturie de mitrică“, „spre a-i sluji la eczamenul ci ari a i să face întru primirea la Academia din Paris unde se află dus spre câștigarea învățaturii“.

Actul de mai sus i-a servit tânărului Vasilică Alecsandri la Paris în 1835. Dece acolo s'a înregistrat 1819 ? Nu cumva este o greșală ? Sau o modificare făcută cu vreun interes ? Susținem data de 14 Iunie 1818, pe care ne-o arată acest act eliberat de Mitropolia Moldovii „după încredințarea ce s'au luat din sprafcă“ și credem mai mult în știința tatălui său despre nașterea copilului Vasilică, decât martorii care au servit la facerea unui act la 1873 la Tribunalul Bacău, care arată data

1. Arhivele Statului Iași, mapa familiei Alecsandri.

Alexandru Alecsandri (baș ceauș, căpitan) 1780 Iași

nașterii 1821. Acei care vor să se convingă de nesinceritatea actelor de naștere făcute cu martori, la căsătorii, să cerceteze dosarele de căsătorii și vor constata că atât mirii și mai ales miresele își micșorează vrâsta. Dealtfel legiuitorul a avut în vedere aceasta și actele de acest fel, menite a facilita căsătoria, nu mai sunt bune „decât a servi numai în caz de căsătorie”¹.

+ + +

Din activitatea poetului ca „Arhivist al Statului”

Sever Zotta care a cercetat activitatea lui ca „Arhivist al Statului”, găsește că numai 5 acte a redactat poetul și că, din acestea, 3 privesc concediile lui, fapt care îl duce la concluzia că în acest post „poetul nu se simți bine”.

Decretul de numire nu l-a găsit Zotta în Arhivele Statului. Originalul se găsește astăzi în arhiva Fundației M. Kogălniceanu, București; de unde, împreună cu alte acte importante pentru cunoașterea vieții lui, le-a publicat A. Sacerdoțeanu².

1. Sever Zotta, op. cit., p. 3—7 stabilește data de 21 Iunie 1821; Elena Rădulescu Pogoneanu, op. cit., admite data de 14 Iunie; Gabriel Dragan, V. Alexandri, fără a aduce data noi, admite data de 1821.

2. A. Sacerdoțeanu, Inceputurile funcționărești ale lui Vasile Alecsandri, Arhiva Românească, VII, 331—340.

Înaintarea în rang dela comis deodată la spatar în 1841 se datorește calităților excepționale cu care era înzestrat tânărul poet, după cum arată raportul de recomandare pentru rang, Domnul voind cu aceasta „îndemnarea recomenduitului a spori în cele bune”. (Arhivele Statului, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1183, fila 1311; f. 1316 ciorna decretului de înaintare în rangul de spatar.

Rezoluție domnească: Postelnicia, în privire celor cuprinsă în această anafora și spre îndemnarea recomenduitului a spori în cele bune să miluește cu rangul de spatar, pentru care să va slobozî decretul cuvenit. În 31 Mai 1841. Mihai Sturza Voevod.

Prea Înălțate Doamne,

Cu privire atât a slujbii ce dumnealui comisul Vasile Alecsandri cu toată sârguința și destoinicia împlinește dela anul 1839 până astăzi șaf banilor scutelnicești și a pensilor și ținerea socotelilor în bună regulă, dar mai ales în privire că tânărul acesta și-au cheltuit o îndelungată vreme la școlile Parisului dela care s'au întors în Patria sa cu îndestulă știință în literatură și în alte epistimii, încât că după îndemnările sale au arătat și roduri priincioase Patriei sale și să nădăjduiesc și alte mai multi după îndeletnicirile la care necontenit jărtfește toată vremea cea slobodă a sa.

Pe lângă care apoi și purfările sale decând au venit și pără acum fiind

În cercetările arhivistice oricând poți avea surprize și nicio-dată nu putem da soluții definitive. Când arhivele noastre încă stau prin poduri și prin beciuri, neinventariate, altele uitate prin cine știe ce ladă de familie, multe pierdute definitiv, afirmațiile noastre trebuiesc făcute în limita datelor pe care ni le procură documentele găsite. Nu mai vorbesc de sutele de mii de dosare vechi din Arhivele Statului care așteaptă cercetătorii. Aici stă îngropat trecutul adevărat al Moldovei; aici stau „*actele publice administrative cât și giudecătorești și politice carele slujesc de temelie legăturilor și istoriei Țării*“ după cum se exprimă Alecsandri într'un „*Proiect pentru regularea Arhivei Statului*“; și fiindcă a venit vorba despre acest proiect, pot afirma că nu 5 acte a scris Alecsandri — dintre care trei privind concediile lui — ci mai multe ¹ între care unele merită toată atenția și scot în relief vederile civilizate ale acestui om în ceea ce privește organizarea modernă a Arhivei Statului, pentru că aici este adunată arhiva care este o avere publică care merita cea mai de aproape îngrijire a cârmuirii“.

În primul rând poetul se îngrijește de localul care trebuie să adăpostească acest tezaur: „*Arhiva cere a fi așezată într'un local trainic, încăpător și ferit de toate primjdiile ce i-ar putea aduce stricăctune, precum umezeala, colbăitul, focul și celelalte*“².

de toată lauda, gios iscălitul să găsești dator mărturisind neprihănire slujbii sale și celelalte a sale talenturi, neputându-le tăgădui, ea îndrăzneală a pred-stavlist pe tânărul acesta, comisul Vasile Alecsandri și fiind că pentru singura numai jărfta vremii lor la învățături prin școlile țărilor străine, alți tineri de asămîne, s'au socotit desloinicia de a câștiga cinuri și s'au dăruit cu niște asămîne spre a lor mai multă înbărbătare și spre pildă și altora; apoi dumnealui comisul ar vrednici și pentru una ca aceasta și pentru slujba ce ocuparisăși la o înaintire de ce mai însemnătoare ca pentru o așa înbrățișare din partea ocârmuirii și dumisale comisului să să facă îndemn spre mai multă pe viitorime râvnă în slujbele și în dezvălirea talenturilor sale în prîvința Patriei.

No. 3996
1841 Mai 28

A Înălțimei Voastră plecată slugă N. Suțu

1. Numai în dos. 1001 Tr. 1756 op. ¹⁹⁹⁷4997 se găsesc 9 lucrări dintre care două scrise în întregime de Vasile Alecsandri; „proiectul pentru regularea Arhivei statului“ pe trei pagini mari însoțit de un „general tablou de toate actele adunate în păstrarea Arhivei Statului dela 1832 până la 30 Oct. 1850“. În dos. 1023 Fr. 1756 op. III, 1922 iarăși este un raport al lui Alecsandri. Dacă s'ar căuta bine, s'ar ajunge la 100 de rapoarte dacă nu mai bine.

2. Arhivele Statului Iași, Tr. 1756 op. 1994 dos. 1001 f. 45.

Așezarea dosarelor și actelor îl preocupă în deosebi pentru „lesnicioasa găstre după zilnicile trebuințe“.

În proiect dă și soluționarea doleanțelor, arătând că a găsit un local la Frumoasa „casăle vechi domnești. a lui Ghica Vodă“. Dar ca și mai înainte nu a fost ascultat. Sfatul hotărâse mutarea la Golia, dar egumentul cu călugării de aici au fost mai puternici. Iată ce spune Alecsandri într'un raport scris în întregime de mâna lui la 3 Iulie 1850 :

Cînstitului Departament a Dreptății¹

Potrivit însărcinări pusă asupra-mi de către cînstitul departament a Dreptății, pentru căutarea unui local încăpător și sigur pentru cea mai mare parte a arhivei, am vizitat mănăstirile Cetățuia, Galata și Frumoasa și am descoperit în aceasta de pe urmă câteva bolți în vechiul palat a lui Ghica Vodă ; fiind însă că acest lăcaș domnesc au fost prefăcut de către călugări în șură și în găinărie, de neapărată trebuință este ca Departamentul lucrărilor publice să se însărcineze cu dregerea numitului fost palat și să se aducă în starea cuvenită unui local menit a cuprinde în sinul lui Documentele Țării. Subiscălitul cu tot respectul aduce aceasta la cunoștință cînstitului Departament a Dreptății și rămâne recunoscător egumentului Mănăstirei Golia carele apărând baștele acestei mănăstiri de năvălirea actelor arhivei, le-au ferit tot odată și pe acestea de a fi închise în bolți umede, întunecoase, neîncăpătoare și menite din învechime a sluji de temniți pentru nebuni și de chilii pentru călugări.

Iași 3 Iulie 1850

V. Alecsandri

La 2 Octomvrie 1850, Alecsandri, se ocupă de rafturile necesare dosarelor. Într'un raport scris înrăși în întregime de el, arată că îi trebuie „40 de rafturi pentru așezarea actelor ce stau înghesuite pe jos și care sânt expuse la feliori de stricăciuni“. El adaugă : „cu toate acestea rapoartele arhivei au rămas fără nici un rezultat“

La 15 Aprilie 1852 încă nu se rezolvase nimic din cele cerute de Alecsandri. Într'un raport din această dată întreabă din nou ce s'a făcut cu localul ; cere sfoară și plicuri pentru așezarea

1. Ibid. f. 77.

documentelor ca să nu „se amestece“. Nu știm rezultatul. Desigur că această neînțelegere pentru „documentele Țării“ l-a hotărât să plece din postul de „Arhivist Statului“, demisionând la 17 sau 22 Aprilie 1853.

+ * +

Testamentul poetului. Dela Tribunalul Roman am adus pentru a fi păstrat cum se cuvine la Arhivele Statului, testamentul original al poetului. El a fost depus la 1 Octomvrie 1890 la Tribunalul Roman de soția sa Paulina Alecsandri. Testamentul făcut la 20 Septemvrie 1886, la Mircești, are următorul cuprins:

*Testament*¹

„Eu subsemnatul Vasili Alecsandri, născut și trăit în sfânta religie ortodoxă a lui Hristos, ajuns în maturitatea vieții și bucurându-mă de întregimea facultăților mele, iau următoarele dispoziții în privirea averii ce posed astăzi, făcând acest testament de bună voia mea și scriindu-l întreg eu însumi.

În urma căsătoriei fiicei mele Maria cu Dimitrie A. Catargi la 9 Octomvrie 1877 și a înzestrării sale conform legei, dându-i moșia Borzești din județuj Bacău (moșie de un venit egal cu al moșiei Mircești) precum și un trusou de valoare de două mii de galbeni; în urma vânzării moșiei mele Patrașcani din acelaș județ al Bacăului, pentru plata de datorii dotale, astăzi averea mea se compune din moșia Mircești, aflătoare în plasa Moldovii din județul Roman și de via dela Socola, comuna Bucium lângă Iași.

Las soției mele Paulina usufructul acestei moșii Mircești și a pădurii de pe dânsa, precum și acela al viei mele de la Socola, pe tot timpul cât va trăi, cu dreptul de a le cultiva însăși sau de a le arenda, fără a fi supusă la nici o dare de seamă cătră nimine, de dispozițiile ce va vroi să iee în privirea lor (fără însă de a le putea vinde sau a le înstrăina prin schimb).

Soția mea va locui pe Mircești, de-i va cuveni sau în casele cele vechi sau în cele mai nouă și va dispune de tot ce alcătuiesc gospodăria și menajul lor, fără a fi răspunzătoare de degradările acaretelor, mobilelor, etc. fie parțiale, fie generale.

1. Arhivele Statului Iași, „Documente“ Pachet 166 nr. 6.

După săvârșirea din viață a soției mele Paulina, atât moșia Mircești cât și via delă Socola, vor rămâne, conform voinței mele, dreaptă proprietate a copiilor Mărgărita și Elena, născute din căsătoria fiicei mele Maria cu Dimitrie A. Catargi; însă dacă soția mea s'ar muta din viață înaintea epohii majorității ambelor copile, sus numita, mama lor, se va bucura până la acea epohă de uzufructul moșiei Mircești și al viei delă Socola.

Pun însărcinarea soției mele să îmbunătățească școala primară din Mircești, încurajând dezvoltarea învățăturilor folositoare și să inzestreze trei fete sărace din satul Mircești, dându-le câte una pereche boi și una vacă, fiecărei din ele. O rog, dacă va dispune de mijloace, să clădească o școală încăpătoare și să construeze pe piața satului de lângă casă o biserică mică (capelă), cu beciu boltit destinat rămășiților părinților mei și ale întregii mele familii. Pentru aceste clădiri precum și pentru meremetul caselor și acaretelor se va lua lemnul de construcție necesar din lunca de pe malul Siretului.

Las Academiei Române toate manuscriptele mele.

Făcut, scris și subscris de mine în Mircești, astăzi douăzeci Septembrie, una mie opt sute optzeci și șese (20 Sept. 1886).

V. Alecsandri

Notă

Urmașii lui Vasile Dimitriu, Gheorghe Dimitriu, a preotesei Balașa, a Mariei Surdoai, precum și dascălii Costantin și Iordachi cu urmașii lor — toți locuitorii din satul Mircești — vor rămâne vecinici stăpâni pe locurile de casă, de grădină și pe pământurile dăruite de mine, după aplicarea legii rurale.

Dorința mea este ca moșia Mircești să nu se înstrăineze de familie și frumoasa Luncă de pe malul Siretului să nu se taie niciodată în mod de a fi desființată.

20 Sept. 1886
Mircești

V. Alecsandri

INSTITUTUL DE
ARTE GRAFICE
«B R A W O»
CONST. BRAHĂ
I A Ş I

